

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *P. E. Nilsson*
 Härad: *Fåstas* Adress: *Ellstorpsgat. 4 E, Malmö*
 Socken: *Höörs* Berättat av: _____
 Uppteckningsår: *1947* Född år *1882* i *Höörs* sm.

- Kasta sten o. gräva där någon otkommit s. 1.*
Två brudföljen, som kom i strid med var-
andra. s. 1.
Skogsmuran. s. 2.
Vilsögång. s. 2.
Oräsen på kyrkogården. s. 2.
Ankomstvarsel. s. 3.
Otur med färr, - vigd vid en enbuske. s. 4.
Krigare som längtade hem fick hjälp av en
okänd om han lovade hänga ett halstband om
halsen på en namngivna flicka. s. 4.
Skylte br mot sjukdomar. s. 5.
Asumpågen s. 5.
Pjörklör, - vinterföden till fä. s. 6.

Skriv endast på denna sida!

Rönnebär. s. 6.

Chark såldes
till garvare. s. 6.

Marinadspungar. s. 6.

Flagruta. s. 7

Frimurare s. 8.

Frammans döds. s. 9.

Fattare och Lige-
nare. s. 9

Ödet. s. 10

"Källan", - sjukdom. s. 10.

1:a torsdagen i Tor. s. 11

Lämna sista strä-
na kvar på åkern. s. 11.

Barn blir harnygt
om modern får se en
yta pitta i huggkubben. s. 11

Vätteljus. s. 11.

ACC. N:R M. 10232: 1.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: P. E. Nilsson

Härad: Frösta

Adress: Ellstorpsgatan 4 E, Malmö

Socken: Flör

Berättat av:

Uppteckningsår: 1947

Född år 1882 i Höörs snv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H. E. S.

Högar av sten och trädgrenar som kastats i hög där någon människa dödats eller blivit bränd på bål kallas för bål och enligt folktro och seder och bruk, så skulle var och en som kom förbi dessa högar kasta en sten eller gren på dessa bål, så att de blev bevarade genom tiderna som ett minne av de döda. I mitt barndomshem n: 9 Haglasäte fanns sådana bål, jag har skrivit om dessa förut, det hade i forna tider gått en färdeväg fram där och enligt sägnen hade i ofredstid två brudföljer mötts där och kommit i strid med varandra, varunder bruden i det ena följit och brudgummen i det andra blivit dödade och sedan brända på bål och den sägnen är nog mycket gammal och väl bevarad genom tiderna, då det ju är mycket länge sen de döda brändes på bål. Tidens Riksbekräftelse varo dessa bål väl bevarade, där var sådana på n: 8, 9 och 10 i fälts och betesmarker och ingens vård vid dem, de var skyddade av gammal folktro, men bruket att kasta sten eller gren på dem, var nästan helt bortlagt.

Skriv endast på denna sida!

Några spökeberättelser från och om Väner. Hörde jag inte talas om, men de voro ju belägna långt ut i ödemarken, då ingen gick där förbi nattetid, min far talte om Skogsmannen han skulle vara i utseende som en kvinna.

Om ett barn som låg i gräs med fölademarken berättade man som bodde där att han väl han en kände vägen dit, så gick han ofta vilse och kunde inte hitta hem, då han trodde sig på mystiskt sätt bli förvillad, en gång var han så nära hemma då han såg ljuset från rumslampan, men så var det en trädgren som slog rötterna av honom och när han lätade rätt på rötterna och fann den, då visste han inte var han var, sedan gick i motsatt riktning från hemmet långt ut i ödemarken, folk hörde honom ropa, men ingen gick efter honom, men när han inte kunde finna hemmet, då lade han sig på marken tills det blev dager, då han kunde se var han befann sig.

Min morfar hade i mitten av 1800-talet en gård i Annars församling nära Byarum och Kyrkogården och min farfar talte om, att en natt, då var där ett hänt oväsen, att de inte kunde sova, då hon kallade på en man där som hette Nils (snickare) och frågade honom vad det var för oväsen men han, som om dagen var krusat och oförnuftig, vågade inte säga upp och se efter vad som var på färde, utan svarade med en skrämmande röst, det vete vår Herre allena.

Om vassel har jag visst berättat förut om Rysskurdens Hopström.
Här, då byns folk i Haglasäte voro samlade i en gård där
och Rysskurdens var med, så frågade min morfar Rysskurdens
vad han trodde, om det fanns gräben och han sade sig då ej
kunna svara på den frågan, men sade han, något betydligt
finns, för när jag är borta och min fru väntar mig mest hem
så här han en skjuta källa uppr från gården och stannar vid trappan
men går hon ut och skall se om det är jag så är där ingen skjuta
men strax därefter kommer jag med skjuta och stannar vid trappan
1906 i juni låg min far sjuk i gården nr 9 Haglasäte som
han ägt, var sjuk och den nye ägaren var ensam i huset
huset och låg vaken på natten så han hörde tre hårda
slag i dörren till rummet där han befann sig,
det var nästan givet så han steg upp och öppnade
dörren till nästa rum men ingen fanns där.
dagen efter fick han veta att min far var död, så det
var väl vassel för dödsfallet.

Jag har hört berättas om en man som hade otur med sina frierier och som gick till en klok gubbe och beklagade sig, denne talte då om för honom, att han var vigd vid en enebuske, så han måste hugga den först innan han kunde bli gift, mannen gjorde som den kloka gubben sagt och den hade han tur med sitt frieri och blev gift.

På den tiden Svenskarne levde som vandrare i Europa berättades otroliga legender, en svensk krigare som längtade hem och inte såg sig någon utväg att komma hem, träffade en för honom okänd person som lovade hjälpa honom hem och gav honom ett halsband, med villkor, att när han kom hem, så skulle han hänga det om halsen på en namngiven flicka där och han lovade göra detta, strax lyfte halsbandet honom och han kom med fart hem till Sverige, men nu blev han betänksam och gick till prästen och talte om vad han lovat och prästen rådde honom att gå ut i skogen och hänga halsbandet om ett stort träd och han gjorde som prästen sagt, då med en rykandes trädet upp med rötterna och for genom luften till det land som krigaren lämnat, folks fantasi synes varit livlig i forna tider.

Hyfte var bra mot förkylnings sjukdom, dess blommor placrades
torkades och förvarades så och vid förkylning kokades, så kunde
man dricka vattnet som te och blommorna kunde man lägga
i en handduk och vira rundt halsen, så drevs förkylningen
bort och man blev frisk igen, det var en billig och bra huskur.

En man som ägde en mindre lantgård blev sjuk och sökte
Åsumsprågen som då leade och verkade som Doctor och
klack gubbe, han ordinerade hyfte som botemedel
och mannen ifråga undrade var han skulle få detta ifrån.
Åsumsprågen tåk och bislade och dej roak ut i luften som
han alltid brukade att göra, så sade han till mannen,
vi har ju gädnor på hyftebuckor på er egendom och bedken
platsen där busken står, mannen hade aldrig
sett någon hyftebucka där, men då han kom hem
så stod busken på platsen som Åsumsprågen
berättat att den skulle finnas.

Björklöv skars på församlingen och toskades väl att användas
som omväxling i församlingens vinterfester.

Rönnskäret togs inte till vara, de sutta väl på högt och
voro därför otäckliga, därav var väl ordgrynet Rönnskäret
De äro bara på påven om Rönnskäret.

Enken fölls tidigt på församlingen när tidets lär nyss slagit ut,
då var boken lät att skära av och all bark skaldes ut hela
trädet, boken skrapades väl ren från moss och grov yta
och toskades väl, det fick inte regna på den då blev den förstörd
och gick inte att sälja, den såldes efter vikt till garverier,
men innan den kunde säljas skulle den skäras till bara
bitar i en braskeldsmaskin och det var jobbigt värre,
det var tyvärr att skära bark än skära baken till braskeld
men när den äntligen var färdig att leverera och blev godkänd
av uppköparen, så fick ^{man} en vackert blumt för allt arbete, efter den tidens
värdering av arbete och pengar, då fick man vara glad om man
hade 50 öre om året att göra sig glad för, jag minns en gång som jag
jag kom i Hårs by och skulle till Hårs maskin, då det kom en flicka och hoppade
högt och jublade av glädje, hon visade att hon fått 30 öre i årarordnadespengar.

För Högskolan att utvisa var vattenådrorna varit så man kunde gräva till brunn, tog man en av skuren böjlig och mjukt telning eller skott av mjukt träslag fjäsk sämn o bide, hände träd som ek, ask och bok duger ej, därför att det är styvt och stumt och inte böjligt nog att reagera efter vattnets dragningskraft, om man tar en kvist av mjukt träslag och håller densamma i toppändan. Så höjer och sänker kvistens rotända sig om den hålles där en vattenådra går fram och man känner i trändarna att det är en annan kraft som orsakar kvisten fast man håller den stilla.

Träd som man inte får hugga kan ju vara träd som fyller sin plats och sin trost, i mitt barndomshem hade vi en grupp lönnar jag tror det var gryn som stodo i en ring så deras kronor blev som ett träd och varo en prydnad för trakten när de blommade med sin vita färg och sedan bärens lysande färg för hästen och genom att hugga ned en stor lönn en lind förvandlades från en leende byggnad till en kall och trist ogästvänlig träd, som man inte blir glad över att se.

Primurarna är ju en sammanslutning som de flesta människor inte vet mycket om, men inte kan jag tänka mig att de har förskrivit sig åt djävulen, jag hade en släkting som var primurare, men vi talte aldrig om den saken och det lärar sig nog inte att fråga, de har nog inget förklara, men något ont i det hemsliga tror jag väl inte att det är, de har nog så ordnat att de hjälper varandra ekonomiskt frän min hemtrakt var en man som var primurare och han sade att han mycket visste honom, att han aldrig blev fattig och även det är ju en god sak, att inte behöva tänka sig den risken.

Jag har hört berättas om en kvinna vars man var primurare och som hon inte kunde få honom att tala om vad de hade för sig på sina möten och därför beslöt sig för att gifva ta reda på det och lät borra ett litet hål i taket i salen som de hade sina möten, men hon fick inte mycket se av deras förhållande ty ordföranden sade, här är ett öga för mycket i kväll och till henne sade han min vän skita ditt öga, och då blev hon rädd och ville inte längre vara nyfiken utan gick hem till sitt, primurarna har väl bevarat sina hemligheter, ingen har ännu kunnat lyfta på hemlighetens slöja.

Att frammåna döda har jag inte hört talas om, men väl att de döda
djälmant kommit tillbaka, i en granngård till mitt barndomshem
var hustrun död och det berättades att det arbetades i väven som när
hon lede fast ingen var där, när mannen kom in så hände
hans arbete arbetades och vävdes men när han öppnade dörren
så var det som om någon avlägsnat sig fast rummet var
tomt, mannen var så ledsen och närade hustrun
vid rummet och sade vad han jag gjort dig fört, att
du inte kan få se i din grav.

Om tattare och Tigenare trodde man, att blev man ovän med
dem så kunde de skada Kreaturen så att dessa blev sjuka
och dogo, jag hörde berättas om en gård i Frosta att deras boskap
blev sjuka och dogo men om de sålde dem till en granne
när de var sjuka så kryade på sig igen, det var troligen mul- & blöjsjuka
men i den tiden flyddes allt på Tigenare som laget där och blivit
bortvisade för att de ellide med en gärdgård av danor och de blev
bortvisade så hatade Tigenare att det skulle komma mycket ont
över gårdens folk och Kreatur.

Människor har väl alltid trott på ödet, därav har väl kommit
utdräcket, att man kan lika gärna gå till sin lykka
som springa och det heter ju också att ingen undgår sitt öde
och oliden faller ödets lotter ibland människors barn på jorden.
Det heter ju också och en är sin egen lyckas smid genom att gripa
tillfället i flykten så som han ochna det bra för sig i livets skiften
men om människor har sin fria vilja eller lyder sköda krafter
därom veta vi lite. I min hemtrakt var i mitten av
1800 talet en jureddam en hartsfrösa som jagket kallade Kallen
därifrån att de som blev gjuten i den frösa så de skakade i kroppen
en mycket stor kraftig man sade om jureddamen, att hon kom
hemma till mig så skall jag sitta med henne och hon
fick verkligen guldornen och skakade så att bedan hon var
död. Skakade liksom berättades det om honom.

En man som var gjuten till begravning efter ett dödsfall i frösa,
var rädd för att få guldornen så han vågade inte gå dit,
var kunde inte stura sin nyfikenhet utan gick utom porten till sin gård
för att se likföljt och som han stod där så kom han att flyga och från
frösan och dog av den, det komme man nu säga att det var hans öde.

Mars är ju Thors månad och första torsden i Thor träder tranan på Skånes jord, betyder att tranan då kommer till vårt land, andra torsden i Thor träder hon på våra ängar och tredje torsden i Thor bär hon ljuset till våra ängar, betyder att det vid Fångdags, inte behövs någon belysning utan man kan lägga sig vid dagsljuset bruket att springa trana. Eller skriva tranbrev kan jag inte erinra mig något om och vårpudag vet jag heller inget om. Bruket att lämna Gista Ström kvar från skogen minns jag att det ibland blev så och då jag tänkte hugga dem så sådes att de kunde stå till nästa år men ingen förklaring varför. Om man stod och högg bränsle så skulle alltid granen läggas på kuggkubben och fick på inga villkor huggas fast i denna, det var fastligt, om en hemska kvinna kom förbi så kunde barnet bli harmigt trädde man. På skräma hittades ofta små förteningar som varo i form som ljus och spetsiga i ena ändan och i mitten en mörk liksom tråden i ett ljus, dessa stensar kallades också för vättaljus, varför vet jag inte.